

Toelichtingskader kwaliteitscriteria

Kwaliteitscriteria voor aanvullingen bij de toolkits en leidraden

Versie september 2024

1. Context kwaliteitscriteria

Leerpunt ontwikkelde kwaliteitscriteria met als doel kwaliteitsvolle aanvullingen te kunnen selecteren en toe te voegen aan de thema's in de toolkits en de leidraden. De criteria stellen wetenschappelijke onderbouwing en het evidence-informed werken voorop. Ze werden ontwikkeld op basis van bestaande kaders, literatuuronderzoek en input van de wetenschappelijke commissie en de gebruikerscommissie.

De **Toolkits** 'Leren en lesgeven in lager en secundair' en 'Leren en ontwikkeling bij kleuters' zijn raadpleegbaar op de website van Leerpunt (leerpunt.be/toolkit). De toolkits zijn een hertaling van de toolkits van de Education Endowment Foundation (EEF) en geven informatie over welke klas- of schoolpraktijken positieve effecten hebben op leerprestaties met daarin een focus op taal en wiskunde/wetenschappen. Er worden 39 thema's besproken, daarin telkens helder meegegeven wat de interventie kan betekenen, wat de kost is, de eventuele leerwinst en de wetenschappelijk evidentie.

De **leidraden** zijn praktische gidsen voor de toepassing van bepaalde interventies op de klasvloer. Ze bieden tips, ideeën, een eventuele methodiek om als onderwijsprofessional mee aan de slag te gaan. In eerste instantie betreft het vooral hertalingen van leidraden van NRO en EEF. In tweede instantie, indien de wetenschappelijke kennis rond een bepaald thema te beperkt is, besteedt Leerpunt zelf onderzoek uit om leidraden te ontwikkelen. De eerste leidraden worden vanaf het najaar van 2024 gepubliceerd.

Leerpunt wil de toolkits en leidraden meer toegankelijk maken voor de beoogde doelgroepen door deze aan te vullen met praktijkverhalen, valorisatieproducten en wetenschappelijke literatuur uit Vlaanderen. Dit past binnen de doelstelling van Leerpunt om de onderwijspraktijk te versterken door het evidence-informed werken in de klas- en schoolpraktijk te stimuleren.

2. Algemene categorieën kwaliteitscriteria

In onze kwaliteitscriteria ligt de focus op kwaliteit, deskundigheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid. Deze vier categorieën vormen de rode draad in de verschillende soorten kwaliteitscriteria.

Wetenschappelijke kwaliteit

De inhoud van de bronnen zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek dat valide, transparant en betrouwbaar is.

Deskundigheid

Het materiaal is ontworpen door deskundigen met inhoudelijke praktijk- en/of wetenschappelijke expertise in het thema.

Toegankelijkheid

De bronnen zijn openbaar en gratis toegankelijk. Ze zijn geschreven in begrijpbare, Nederlandse taal voor onderwijsprofessional.

Bruikbaarheid

Het materiaal sluit aan bij het thema van de toolkit of leidraad. Het zet aan tot actie en is toepasbaar in de Vlaamse en Brusselse onderwijscontext.

Alle aanvullingen van de toolkits en de leidraden worden gescreend op diverse criteria binnen deze vier categorieën. Concreet wordt er gekeken of elk criterium voldoende (☑) of onvoldoende (✘) aanwezig is. Bij het opstellen van de specifieke kwaliteitscriteria per categorie werden de leden van de wetenschappelijke en gebruikerscommissie van Leerpunt betrokken.

3. Aanvullingen bij de toolkits en leidraden

De toolkits en leidraden worden op verschillende manieren verrijkt: met onder andere wetenschappelijke literatuur, valorisatieproducten en praktijkverhalen. Deze worden verzameld door medewerkers van Leerpunt en aangereikt via Vraagpunt of door leden van de wetenschappelijke en gebruikerscommissie. Daarnaast bouwt Leerpunt aan netwerken en samenwerkingen om extra relevante aanvullingen te kunnen ontsluiten.

Deze aanvullende studies en materialen dienen te beantwoorden aan de kwaliteitscriteria en mogen maximum vijf jaar oud zijn. Leerpunt herevalueert de materialen elke drie jaar. Zijn ze inhoudelijk nog steeds relevant, toegankelijk en bruikbaar? Leerpunt behoudt zich steeds het recht aanvullingen te verwijderen.

3.1 Wetenschappelijke literatuur

Wat is wetenschappelijke literatuur?

De thema's in de toolkits zijn een hertaling van de thema's van EEF, waardoor er voornamelijk internationaal onderzoek in verwerkt is. Leerpunt vertaalt de thema's en wil ze onderbouwen met Vlaams wetenschappelijk onderzoek zodat de eigen onderwijscontext wordt meegenomen en de onderwijsprofessional de eigen werking in Vlaamse context kan ondersteunen. Wetenschappelijke literatuur zoals eindverslagen of beleidsaanbevelingen van een onderzoek uitgevoerd in Vlaanderen die een link hebben met een thema uit de toolkits en/of de leidraden worden toegevoegd.

Wat kan wetenschappelijke literatuur betekenen voor de onderwijsprofessional?

Leerpunt wil wetenschappelijke literatuur helpen te ontsluiten. Door Vlaams wetenschappelijk onderzoek toegankelijk en gratis aan te bieden in de toolkits en leidraden, vindt elke onderwijsprofessional correcte wetenschappelijke informatie over effectieve interventies om de eigen klas- en schoolpraktijk op een evidence-informed manier te onderbouwen.

Aan welke criteria dient de wetenschappelijke literatuur te beantwoorden?

Zoals aangegeven, zijn er vier algemene categorieën van kwaliteitscriteria: kwaliteit, toegankelijkheid, bruikbaarheid en deskundigheid. De criteria onder de categorie toegankelijkheid is bij de inschaling voor wetenschappelijke literatuur minder doorslaggevend. Om wetenschappelijke inhouden breder toegankelijk te maken, zal voor de onderwijsprofessional op termijn aparte themapagina's ontwikkeld worden en aangeboden via de website van Leerpunt.

Onderzoek in opdracht van Vlaamse kennisinstellingen of uitgezet door departement onderwijs, en onderbouwd met peer review, wordt als kwaliteitsvol beschouwd. Leerpunt stelt voorop dat als onderzoek een ander resultaat heeft dan wat een thema uit toolkits aangeeft, transparant zal worden geduid vanwaar de tegenspraak komt (bv. limitatie in onderzoek, contextfactoren...). Bij het aanvullen van de toolkits en leidraden kan gekozen worden voor het limiteren via een transparante en beargumenteerde selectie van een aantal sleutelpublicaties.

3.2 Valorisatieproducten

Wat is een valorisatieproduct?

Onder valorisatieproducten plaatst Leerpunt producten die ontstaan vanuit wetenschappelijk onderzoek en van daaruit de brug maken met de praktijk. Een valorisatieproduct kan veel soorten materialen inhouden, zoals een educatief boek, een leeswijzer, een toolbox, een blog...

Wat kan een valorisatieproduct betekenen voor de onderwijsprofessional?

Een wetenschappelijk onderbouwd valorisatieproduct kan de onderwijsprofessional ondersteunen in specifieke leeruitdagingen. De onderwijsprofessional kan erop vertrouwen dat het valorisatieproduct op de website van Leerpunt wetenschappelijk onderbouwd is en het de eigen werking binnen een bepaald thema kan versterken. Het is aan de onderwijsprofessional om de transfer naar de eigen klas- en schoolpraktijk te maken.

Aan welke criteria dient een valorisatieproduct te beantwoorden?

De algemene categorieën komen overeen met die van de wetenschappelijke literatuur en praktijkverhalen. Ze worden verder opgesplitst in specifieke criteria. De verscheidenheid in beschikbare valorisatieproducten bemoeilijkt het komen tot een algemeen kader van kwaliteitscriteria. Het kader van kwaliteitscriteria voor valorisatieproducten stelt Leerpunt in staat de producten die beschikbaar zijn te evalueren en biedt een kwaliteitsgarantie voor de onderwijsprofessional. Een product moet voldoende scores op alle criteria. De norm die Leerpunt stelt binnen de gegeven kwaliteitscriteria wil geen afbreuk doen aan welk valorisatieproduct ook. De criteria leggen de focus op de ontwikkeling van het product en in welke mate dit evidence-informed en vanuit wetenschappelijk onderzoek tot stand kwam. Op basis van feedback en ervaring die gaandeweg wordt opgebouwd, bekijkt Leerpunt de verdere verfijning van de kwaliteitscriteria per soort valorisatieproduct.

3.3 Praktijkverhalen

Wat is een praktijkverhaal?

Met praktijkverhalen bedoelen we verhalen uit de onderwijspraktijk van onderwijsprofessionals en/of teams die evidence-informed werken rond wetenschappelijk onderbouwde en effectieve klasinterventies. De praktijkverhalen hebben een link met een thema uit de toolkits en/of de leidraden.

De praktijkverhalen kunnen een plaats krijgen op de website van Leerpunt en/of dienen voor een event, een webinar... Het betreft zowel mondelinge als uitgeschreven verhalen.

De focus ligt in deze toelichting op uitgeschreven verhalen in functie van het onderbouwen van de thema's in de toolkits en leidraden.

Leerpunt wil authentieke en waarderende verhalen brengen waarin onderwijsprofessionals zich herkennen.

Wat kan een praktijkverhaal betekenen voor de onderwijsprofessional?

De praktijkverhalen willen inspireren, motiveren en activeren tot een meer evidence-informed aanpak. Het evidence-informed werken van onderwijsprofessionals wordt beschreven binnen eigen context om betrouwbare en valide antwoorden te zoeken op onderwijsbehoeften en kennisnoden die zich stellen. Context, voorwaarden, gemaakte keuzes, uitdagingen en verantwoording worden toegelicht zodat beschrijving en kritische reflectie samengaan. Dit houdt in dat zowel het resultaat (de feitelijke praktijk) als het proces (de 'trigger' van de onderwijsbehoefte, het zoeken, de worsteling en eventuele succesvoorwaarden...) worden besproken.

De praktijkverhalen maken de sleutelementen van evidence-informed werken zichtbaar. Het onderzoekend en (zelf)reflectief handelen van onderwijsprofessionals is fundamenteel. Onderwijsinterventies kunnen niet gekopieerd worden van de ene context naar de andere. Om te leren uit ervaringen van collega's hebben onderwijsprofessionals de vertaalslag te maken naar de eigen praktijk. Het is aan de onderwijsprofessional om in te zien waarom het voorbeeld kan werken en er de elementen van evidence-informed werken uit te halen. Dat vraagt een kritische blik, zelfreflectie en openheid tot leren: waarom kan dit voorbeeld werken? Welke elementen van evidence-informed werken kunnen meer versterkt worden in de eigen praktijk? Vanuit welke wetenschappelijke publicaties en/of educatieve materialen kunnen inhoud en werking onderbouwd worden?

Aan welke criteria dient een praktijkverhaal te beantwoorden?

De criteria zoals in bijlage 4.3 in dit document aangereikt, leggen de focus op het evidence-informed werken. De praktijkverhalen hebben als doel zichtbaar te maken wat evidence-informed werken inhoudt en wat het kan betekenen voor de eigen onderwijspraktijk. Dat is wat via de kwaliteitscriteria wordt aangehaald als norm. De criteria vullen in die zin geen enkel oordeel over de werking, visie en praktijken van onderwijsprofessionals en/of teams. Het getoonde praktijkverhaal via Leerpunt is een voorbeeld van een wenselijke praktijk van evidence-informed werken.

Een praktijkverhaal moet voldoende scoren op de kwaliteitscriteria. Binnen de categorieën toegankelijkheid, bruikbaarheid en deskundigheid is dit uitsluitend. De categorie 'kwaliteit' vormt een uitzondering. Binnen die categorie staan de sleutelementen van evidence-informed werken in 3 deelcategorieën beschreven, de gereedheid van de onderwijsinstelling, de capaciteit of het vermogen ervan en de onderlinge verbindingen en afhankelijkheid. Het team mag in enkele sleutelementen

groeïend zijn. Er wordt wel verwacht dat ze zich bewust zijn van de groeimogelijkheden erin. Indien te veel elementen nog in de beginfase staan, kan het verhaal mogelijk onvoldoende inspireren. Bij twijfel kan de gebruikerscommissie geraadpleegd worden. Dialoog en weerwoord zijn mogelijk vanuit de principes van Waarderende Aanpak.

Een van de sleutelementen van evidente-informed werken houdt in dat onderwijsprofessionals de eigen praktijk onderbouwen met actueel, relevant en betrouwbaar wetenschappelijk bronmateriaal afkomstig uit wetenschappelijk onderzoek en/of educatieve publicaties geschreven door deskundige auteurs. Daartoe is binnen de pijler kwaliteit een hertaling van de kwaliteitscriteria voor de wetenschappelijke literatuur opgenomen. De vier pijlers komen daar opnieuw aan bod.

Hoe komt een praktijkverhaal tot stand?

Verhalen kunnen aangebracht worden door externen op basis van de kwaliteitscriteria zoals meegegeven op de website. Via het uitbouwen van een eigen netwerk en samenwerkingen gaan medewerkers van Leerpunt ook op zoek naar mogelijke verhalen. Leerpunt zal de concretisering ervan ondersteunen en dit in co-creatie met de betrokkenen.

Onder praktijkverhalen plaatst Leerpunt het toelichten van de eigen werking in webinars, het uitschrijven van een doorlopen proces als aanvullend bij een thema uit de toolkit, een filmpje of opname die een thema kan verduidelijken...

Leerpunt is eindverantwoordelijke van het verhaal en kan ervoor kiezen het te vervangen als er bijvoorbeeld nieuwe inzichten uit onderzoek beschikbaar zijn, de werking van de school niet meer beantwoordt aan het praktijkverhaal of op vraag.

Betrokkenen mogen kiezen om met naam en functie te worden opgenomen. Leerpunt stelt dit niet als voorwaarde.

4. Bijlagen

4.1 Kwaliteitscriteria wetenschappelijke literatuur

Kwaliteit

De publicatie kent een betrouwbare *publicatiebron* (d.i. wetenschappelijke tijdschriften met een peerreviewproces, gerenommeerde databases zoals PubMed, Web of Science, Scopus of Google Scholar, academische uitgeverijen met strikte redactionele richtlijnen m.b.t. artikelstructuur, citatieformaten en aspecten van academisch schrijven, onderzoek uitgezet door departement Onderwijs en Vorming, in opdracht van Leerpunt).

De publicatie heeft een proces van *peerreview* doorstaan. Het doorlopen van een proces van peerreview impliceert een kwaliteitscontrole op valide, transparant en betrouwbaar onderzoek.

- *Valide*: de onderzoeksmethode is geschikt om conclusies te trekken op basis van de resultaten
- *Transparant*: de methode, resultaten en conclusies van het onderzoek zijn helder en logisch beschreven. De onderzoeksresultaten leiden tot conclusies
- *Betrouwbaar*: bij herhaling van de studie worden dezelfde uitkomsten verwacht

De publicatie is *actueel* (<5 jaar) of *behandelt essentiële en/of nieuwe theoretische kaders of inzichten* waarop voortgewerkt wordt en/of die kunnen beantwoorden aan onderwijsbehoeften in de onderwijsleerpraktijk.

De wetenschappelijke publicatie bevat een *uitgebreide lijst van referenties* die informatie uit het artikel onderbouwen. Hierdoor kan de lezers de informatie verifiëren en de context van het onderzoek begrijpen.

De publicatie bevat *geen subjectieve vooroordelen of belangenconflicten* die de objectiviteit kunnen beïnvloeden. Voorbeelden hiervan zijn: resultaten interpreteren op een manier die past bij eigen overtuigingen, publicatiebias en dus enkel onderzoeksresultaten rapporteren die opvallend (positief) zijn, onderzoek gefinancierd door bedrijven of belangengroepen die resultaten gunstig interpreteren in hun voordeel.

De publicatie bestaat uit een *herkenbare wetenschappelijke structuur* (i.e. IMRAD-structuur: inleiding, methode, resultaten en discussie).

Bruikbaarheid

x

Het onderzoek van de publicatie sluit aan bij een thema uit de toolkits of leidraden.

Indien onderzoek een ander resultaat heeft dan wat de toolkits en/of leidraden aangeven, wordt transparant geduid vanwaar de tegenspraak komt

Het onderzoek is uitgevoerd in Vlaamse onderwijscontext.

De publicatie sluit aan bij kennisvragen en/of onderwijsbehoeften heersend in het Vlaamse onderwijs.

Toegankelijkheid

x

De publicatie is openbaar en gratis toegankelijk.

4.2 Kwaliteitscriteria valorisatieproduct uit wetenschappelijk onderzoek

Soort valorisatiemateriaal

- Leidraad
- Boek
- Praktijkgericht artikel
- Blog/vlog
- Podcast
- Educatief didactisch materiaal
- Educatieve website
- Informatieposter
- Educatief spel
- Kennisclip
- Leerpad
- Vragenlijst
- Monitorings- of evaluatiemateriaal
- ...

Herkomst

Het product vloeit niet voort uit een oproep van Leerpunt:

- Er is een betrouwbare herkomst die te checken is;
- Er is contact mogelijk met de betrokkenen;
- Er is duidelijkheid over het doel van het valorisatieproduct;
- ...

Het product komt wel vanuit oproep/opdracht van LP:

- Product beantwoordt aan criteria opgegeven in bestek;
- Product beantwoordt aan onderstaande criteria.

Kwaliteit

Aansluiting website	☑	x
<p>Het product heeft een duidelijke link met een thema in toolkit; of Het product heeft een duidelijke link met een leidraad; of Het product heeft een duidelijke link met een deelaspect van thema en/of leidraad.</p>		
Wetenschappelijk onderzoek	☑	x
<p>Het product is gefundeerd vanuit wetenschappelijk onderzoek en daarop terug te brengen. Het wetenschappelijk onderzoek is toegankelijk en beantwoordt aan onderstaande criteria:</p> <p><u>Kwaliteit</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - De publicatie kent een betrouwbare publicatiebron, dit zijn o.a. wetenschappelijke tijdschriften met een peerreviewproces, gerenommeerde databases zoals PubMed, Web of Science, Scopus of Google Scholar, academische uitgeverijen met strikte redactionele richtlijnen m.b.t. artikelstructuur, citatieformaten en aspecten van academisch schrijven, onderzoek uitgezet door departement Onderwijs en Vorming, in opdracht van Leerpunt. - De publicatie heeft een proces van peerreview doorstaan. Het doorlopen van een proces van peerreview impliceert een kwaliteitscontrole op valide, transparant en betrouwbaar onderzoek: <ul style="list-style-type: none"> • Valide: de onderzoeksmethode is geschikt om conclusies te trekken op basis van de resultaten; • Transparant: de methode, resultaten en conclusies van het onderzoek zijn helder en logisch beschreven. De onderzoeksresultaten leiden tot conclusies; • Betrouwbaar: bij herhaling van de studie worden dezelfde uitkomsten verwacht. - De publicatie is actueel (<5 jaar) of behandelt essentiële en/of nieuwe theoretische kaders of inzichten waarop voortgewerkt wordt en/of die kunnen beantwoorden aan onderwijsbehoeften in de onderwijsleerpraktijk. - De wetenschappelijke publicatie bevat een uitgebreide lijst van referenties die informatie uit het artikel onderbouwen. Hierdoor kan de lezers de informatie verifiëren en de context van het onderzoek begrijpen. - De publicatie bevat geen subjectieve vooroordelen of belangenconflicten die de objectiviteit kunnen beïnvloeden. 		

- De publicatie bestaat uit een herkenbare wetenschappelijke structuur (i.e. IMRAD-structuur: inleiding, methode, resultaten en discussie).

Bruikbaarheid

- Het onderzoek is uitgevoerd in Vlaamse onderwijscontext. Indien voorbeelden worden aangehaald, komen die uit de Vlaamse onderwijscontext.
- De publicatie sluit aan bij kennisvragen en/of onderwijsbehoeften heersend in het Vlaamse onderwijs.

Toegankelijkheid

- De focus bij het screenen van wetenschappelijke literatuur is de kwaliteit van het onderzoek. Het screenen betreft in die zin minder de toegankelijkheid van de publicatie voor het bredere onderwijsveld. Als de publicatie openbaar en/of gratis toegankelijk is, is dat zeker een meerwaarde.

Het product beantwoordt aan een onderwijs- en ondersteuningsbehoefte uit de praktijk.

Het product is het resultaat van een evidence-informed proces en werd uitgetest met een representatieve steekgroep en op basis van praktijk en onderzoek bijgestuurd.

Het product steunt op een literatuurlijst waarin onderzoek en/of andere valorisatieproducten worden opgenomen die gefundeerd zijn door wetenschappelijk onderzoek.

Het product kan de onderwijsprofessional en/of team inspireren tot het aannemen van een onderzoekende houding als basis voor het evidence-informed werken in de eigen onderwijsleerpraktijk.

Deskundigheid ontwikkelaars

Het product werd ontworpen door onderzoekers met aantoonbare expertise in het desbetreffende onderwerp.

Het product werd ontworpen door onderzoekers met aantoonbare betrokkenheid bij de onderwijsleerpraktijk of met aantoonbare betrokkenheid van onderwijsprofessionals en/of teams.

Onderzoek in opdracht van Vlaamse kennisinstellingen of uitgezet door departement onderwijs, en onderbouwd met peer review worden beschouwd als kwaliteitsvol.

Toegankelijkheid

Het product is in gemeenschappelijke en herkenbare onderwijstaal voor de onderwijsprofessional en/of team, met het referentiekader onderwijskwaliteit als gedeeld kader daarin.

Het product heeft een aantrekkelijke vormgeving of omkadering die aansluit bij de inhoud, beoogde doelgroep, context en doelen.

Het product is openbaar en gratis toegankelijk.

Bruikbaarheid

Het product biedt een zinvolle meerwaarde in het versterken van thema's uit de toolkit, leidraden en/of een specifiek element in de eigen onderwijsleerpraktijk.

Het product is gebruiksvriendelijk om als onderwijsprofessional en/of team mee aan de slag te gaan.
Indien nodig bevat het een heldere toelichting.

Het product is gericht op een duidelijke doelgroep, de beoogde doelen en onderwijscontext waarin het effect kan hebben, zijn duidelijk.

Het product geeft transparant aan bij welke van de vooropgestelde eindtermen/minimum- en ontwikkelingsdoelen, sleutelcompetenties... aangereikt vanuit de Vlaamse overheid het aansluit.

Het product bevat praktische tips en voorbeelden die verhelderen wat de mogelijkheden ervan zijn, indien nodig.

4.3 Kwaliteitscriteria praktijkverhaal

Herkomst X

Het verhaal is aangebracht door externen:

- de herkomst is te checken, de betrokkenen zijn bereid mee te werken;
- het verhaal wordt afgetoetst en beantwoordt aan de werking van de onderwijsprofessional(s)/schoolteam;
- ...

of

Het verhaal is aangebracht door Leerpunt en vertrokken vanuit de praktijk en gesprekken met de onderwijsprofessional(s)/schoolteam

Aansluiting website Leerpunt X

Het verhaal heeft een duidelijke link met een thema in toolkit;

of

Het verhaal heeft een duidelijke link met een leidraad;

of

Het verhaal heeft een duidelijke link met een deelaspect van thema en/of leidraad:

- Als: 'hoe aan de slag' met valorisatieproduct > zie criteria valorisatieproducten;
- Als: 'uitgelicht', specifieke focus op interventie, tool... binnen breder verhaal;
- Als: 'verduidelijking' van interventie, tool... binnen breder verhaal.

Bronnenmateriaal in praktijkverhaal X

Het verhaal illustreert het gebruik van actueel, relevant en betrouwbaar wetenschappelijk bronmateriaal afkomstig uit wetenschappelijk onderzoek en/of educatieve publicaties geschreven door deskundige auteurs. Het bronmateriaal waarnaar verwezen wordt, voldoet aan de volgende deelcriteria:

Kwaliteit en deskundigheid

- Indien het een educatief boek betreft, is die geschreven door (een) deskundige auteur(s), te herkennen aan de academische achtergrond, professionele affiliaties, onderwijservaring en -expertise. Academische kwalificaties, ervaring in het onderwijsveld en publicaties en/of eerdere werken van de auteur kunnen nagegaan worden. Vaak is deze informatie al (deels) te vinden in de 'over de auteurs'-sectie van een educatief boek. De kwaliteit van het academisch werk van de expert kan onder andere aan de hand van onderstaande criteria verder beoordeeld worden.

- De publicatie kent een betrouwbare publicatiebron. Betrouwbare publicatiebronnen zijn onder andere wetenschappelijke tijdschriften met een peer-reviewproces, gerenommeerde databases zoals PubMed, Web of Science, Scopus of Google Scholar, academische uitgeverijen met strikte redactionele richtlijnen m.b.t. artikel- of boekstructuur, citatieformaten en aspecten van academisch schrijven, onderzoek uitgezet door departement Onderwijs en Vorming of in opdracht van Leerpunt.
Indien het gaat om een educatief boek, zijn artikelen uit dergelijke publicatiebronnen in de referentielijst terug te vinden (zie ook verder).

- De publicatie heeft een proces van peerreview doorstaan of is gebaseerd op artikelen die dit proces van peerreview ondergingen (i.e. te verifiëren in de referentielijst van bv. een educatief boek). Het doorlopen van een proces van peerreview impliceert een kwaliteitscontrole op valide, transparant en betrouwbaar onderzoek.
  - Valide: de onderzoeksmethode is geschikt om conclusies te trekken op basis van de resultaten;
  - Transparant: de methode, resultaten en conclusies van het onderzoek zijn helder en logisch beschreven. De onderzoeksresultaten leiden tot conclusies;
  - Betrouwbaar: bij herhaling van de studie worden dezelfde uitkomsten verwacht.

Om te achterhalen of een publicatie een proces van peerreview onderging, kan je nagaan of er een peerreview beleid of peerreview statement op de website van de publicatiebron te vinden is. Binnen educatieve uitgaven wordt bijkomend vaak in het voor- of nawoord gespecificeerd welke experts betrokken waren in het schrijven en/of redigeren van het boek.

- De publicatie of het educatief boek is zo actueel mogelijk (<5 jaar) of behandelt essentiële en/of nieuwe theoretische kaders of inzichten waarop voortgewerkt wordt en/of die kunnen beantwoorden aan onderwijsbehoeften in de onderwijsleerpraktijk.
- De publicatie of het educatief boek bevat een uitgebreide lijst van referenties die informatie uit het artikel onderbouwen. Hierdoor kan de lezers de informatie verifiëren en de context van het onderzoek begrijpen. Binnen een educatief boek kan aanvullend materiaal zijn opgenomen (bv. samenvattingen, woordenlijsten, uitdiepende toepassingen van de inhoud).
- De publicatie of het educatief boek bevat geen subjectieve vooroordelen of belangenconflicten die de objectiviteit kunnen beïnvloeden (i.e. resultaten eenzijdig interpreteren of enkel informatie rapporteren die bij eigen overtuigingen passen, persoonlijke standpunten integreren).

- Indien het gaat over een wetenschappelijke publicatie, bestaat deze uit een herkenbare wetenschappelijke structuur (i.e. IMRAD-structuur: inleiding, methode, resultaten en discussie). Een educatief boek is ook duidelijk gestructureerd georganiseerd, start doorgaans met een duidelijke definiëring van de kernconcepten en omvat geregeld verwijzingen naar oorspronkelijke onderzoekartikelen die in de referentielijst worden opgenomen.

Bruikbaarheid

- Indien onderzoek een ander resultaat heeft dan wat de toolkits en/of leidraden aangeven, wordt transparant geduid vanwaar de tegenspraak komt.
- Het onderzoek is uitgevoerd in Vlaamse onderwijscontext. Indien voorbeelden worden aangehaald in de publicatie of het educatief boek komen die uit de Vlaamse onderwijscontext.

Toegankelijkheid

- De focus bij het screenen van onderzoek en publicaties betreft de kwaliteit en het bieden van de nodige onderbouwde input aan de eigen werking. Het betreft in die zin minder de toegankelijkheid ervan voor het bredere onderwijsveld. Als het onderzoek en/of de publicatie openbaar en/of gratis toegankelijk zijn, is dat zeker een meerwaarde.

Kwaliteit – sleutelementen evidence-informed werken

Gereedheid = in welke mate is het onderwijssysteem klaar voor evidence-informed werken en wordt de waardevolheid hiervan geïllustreerd

Capaciteit = in welke mate is er in het systeem vermogen aanwezig om evidence-informed te kunnen gaan werken in de onderwijspraktijk

Verbinding = in welke mate wordt de verbinding tussen onderstaande criteria geïllustreerd, in welke mate past EI-werken binnen de bredere organisatie

De sleutelementen zijn aanwezig in het verhaal, er wordt niet beoordeeld hoe sterk de onderwijsprofessional(s) en/of het team er al op inzetten.	☒	X
- aanwezig, dus besproken in het verhaal > voldoende ☒		
- niet aanwezig, niet aangehaald in verhaal > onvoldoende X		

Gereedheid. Het verhaal illustreert welke en hoe een onderwijsleerbehoefte bij leerlingen of een ondersteuningsbehoefte of kennisnood vastgesteld werd bij onderwijsprofessionals en/of team. Deze behoefte(s) kunnen bijvoorbeeld vastgesteld zijn aan de hand van specifieke data verzameld op school (bv. testresultaten, informatie uit bevragingen, observaties, feedback...).

Gereedheid. Het verhaal toont aan dat er wordt ingezet op het creëren van een bewustzijn dat het anders kan en de bereidheid om het eigen handelen in vraag te stellen en te veranderen op basis van verschillende evidentiebronnen

(wetenschappelijke literatuur, data en expertise).

Capaciteit (individueel/collectief). Het verhaal illustreert een onderzoekende en reflectieve houding bij onderwijsprofessionals bij de integratie van wetenschappelijk onderzoek, eigen data en expertise om gerichte interventie(s) of acties te bepalen, te implementeren en te evalueren. Volgende deelaspecten hierbinnen worden in het verhaal toegelicht:

- Er is een kritische beoordeling en reflectie aanwezig op educatief en ondersteunend (bronnen)materiaal wat betreft het thema binnen het praktijkverhaal.
- Er wordt gebruik gemaakt van betrouwbare meet- en/of evaluatie-instrumenten om dataverzameling te objectiveren en de effectiviteit van acties of interventies in kaart te brengen.
- Er is kennis van de eigen schoolcontext en daaraan verbonden noden en kansen. Deze kennis is ook onderbouwd met informatie uit bevestigingen, feedback, observaties...

Capaciteit (individueel/collectief). De bevindingen worden meegenomen in het cyclisch proces van reflectie en evaluatie (i.e. uitvoeren, monitoren, bijstellen en implementeren) van goede onderwijsleerpraktijken in de bredere schoolwerking met als doel de kwaliteit van de onderwijsleerpraktijk te verhogen. In dit opzicht worden de succesfactoren, belemmerende factoren en groeikansen van evidence-informed werken binnen het praktijkverhaal omschreven.

Capaciteit (collectief). Het verhaal illustreert hoe er wordt ingezet op de schoolcultuur en het zich samen (continu) professionaliseren als team, met als doel het uitwerken van een professionele en gedeelde leercultuur. Nieuwe kennis en expertise uit verschillende soorten evidentiebronnen (onderzoek, data, (praktijk)expertise en ervaring) wordt benut en gedeeld. Het evidence-informed werken wordt in die zin steeds breder uitgedragen en geïmplementeerd. Er wordt een veilige en verbindende leeromgeving gecreëerd.

Capaciteit (leiderschap). Het beleidsvoerend vermogen versterkt en ondersteunt de sleutelementen van evidence-informed werken. Dit kan vanuit het transformationeel handelen van een sterke onderwijsprofessional die handelt als rolmodel, mee uitzet, competenties van collega's versterkt en ondersteunt, veerkracht en doorzettingsvermogen toont.

Capaciteit (leiderschap). Het verhaal geeft aan of en hoe een gedragen visie rond evidence-informed werken uitgebouwd en uitgedragen wordt tot op de klasvloer; betrokkenen kennen de uitdagingen en sleutelementen, en tonen zich bereid dit breed mee uit te dragen.

Capaciteit (organisatie). Het verhaal geeft aan of en hoe ingezet wordt op schoolstructuren en ruimte die de sleutelementen van evidence-informed werken kunnen ondersteunen. Er wordt ingezet op (competenties van) mensen versterken, processen en middelen om het evidence-informed werken te ondersteunen. Dit kan het bieden van (leer)tijd en ruimte inhouden, toegang tot evidentiebronnen, financiën...

Verbinding. Er is kennis van de afhankelijkheid tussen de verschillende sleutelementen van evidence-informed werken en succes- en belemmerende factoren. Dit wordt geïllustreerd in het praktijkverhaal. Er is aandacht voor het leggen van verbindingen met bredere organisatiedoelen en visie, en daarin de nodige afstemming op structureel (structuren, ruimte, tijd...), cultureel (verwachtingen, opvattingen, doelen, waarden, overtuigingen...) en externe gebied (netwerken en samenwerkingen).

Toegankelijkheid

Het verhaal is gericht op de beoogde doelgroep, met name onderwijsprofessionals, -teams, ondersteunende diensten.

Het verhaal is in gemeenschappelijke en herkenbare onderwijstaal, met het referentiekader onderwijskwaliteit als gedeeld kader daarin.

Het verhaal bevat ondersteunende foto's en/of ander materiaal afgetoetst aan geldende GDPR-normen en met bronvermelding.

Het verhaal is helder uitgeschreven.

Bruikbaarheid

Het verhaal is toepasbaar en biedt een zinvolle meerwaarde in het toegankelijk maken van de thema's uit de toolkit, de leidraden en/of een specifiek element eruit.

Het verhaal is inspirerend, motiverend en/of zet aan tot actie in hoe evidence-informed te werken in de onderwijspraktijk.

Het verhaal is duurzaam.

Het verhaal sluit aan bij de eindtermen/minimum- en ontwikkelingsdoelen, sleutelcompetenties... aangereikt vanuit de Vlaamse overheid.

Deskundigheid

Het verhaal biedt een authentieke en waarderende getuigenis van een onderwijsprofessional en/of team dat lerend is en/of al deskundig in evidence-informed werken in de onderwijspraktijk.

Het verhaal biedt inzichten in de sleutelementen die de basis vormen van evidence-informed werken.

Het verhaal biedt inzicht in belemmerende en bevorderende factoren gelinkt aan eigen schoolcontext bij het integreren van evidence-informed werken.

Het verhaal erkent de deskundigheid van ondersteunende diensten betrokken bij het versterken van het evidence-informed werken in de school. Het verhaal maakt hun werking mee zichtbaar.

Het verhaal toont de impact van wat het kan betekenen voor een onderwijsprofessional en/of team om evidence-informed aan de slag te gaan in de eigen onderwijsleerpraktijk.

5. Literatuurlijst

5.1 Algemeen toolkits

Leerpunt. (n.d.). Toolkits Leerpunt 'leren en lesgeven' en 'leren en ontwikkeling bij kleuters'. Geraadpleegd op 9 februari 2024, via <https://leerpunt.be/toolkit>.

Education Endowment Foundation. (n.d.). Toolkit EEF: Teaching and Learning Toolkit. Geraadpleegd op 16 januari 2024, via <https://educationendowmentfoundation.org.uk/education-evidence/teaching-learning-toolkit>.

Education Endowment Foundation. (n.d.). Guidance reports. Geraadpleegd op 16 januari 2024, via <https://educationendowmentfoundation.org.uk/education-evidence/guidance-reports>.

Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek. (n.d.). Themapagina's en toolkits 'Leren en Lesgeven' en 'Jonge Kind'. Geraadpleegd op 16 januari 2024, via <https://www.nro.nl/nieuws/nieuw-op-onderwijskennisnl-themapaginas-en-toolkits-leren-en-lesgeven-en-jonge-kind>.

Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek. (n.d.). Leidraden: toepasbare kennis voor en door het onderwijs. Geraadpleegd op 16 januari 2024, via <https://www.onderwijskennis.nl/leidraden>.

5.2 Basisdocument NRO

Kwaliteitscriteria Onderwijskennis & Kennisrotonde. (n.d.). Kwaliteitsborging NRO. Geraadpleegd op 23 januari 2024, via <https://www.onderwijskennis.nl/kwaliteit>.

5.3 Evidence-informed werken

Azilawati, J., & Hyo-Jeong, S. (2021). From pandemic to endemic: why evidence-informed practices are more important than ever? *Learning: Research and Practice*, 7(2), 105-108. DOI: 10.1080/23735082.2021.1964779.

Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective Teacher Professional Development*. Palo Alto, CA: Learning Policy Institute. Geraadpleegd op: [ERIC – ED606743 – Effective Teacher Professional Development, Learning Policy Institute, 2017-Jun](https://eric.ed.gov/?id=ED606743).

de Leeuw, S., Prokic-Breuer, T., Dikmans, E., & van Capelleveen, S. (2023). *Evidence-informed werken in de praktijk*. Onderwijskennis Netwerk Amsterdam. Geraadpleegd via: https://ona.amsterdam/app/uploads/2023/10/Toolkit_Evidence_informed_werken.pdf.

de Leeuw, S., Prokic-Breuer, T., Dikmans, M., Bootsma, M., Naaijken, E., & van Capelleveen, S. (2023). *Evidence-informed Effectief Leesonderwijs*. Onderwijskennis

- Netwerk Amsterdam. Geraadpleegd via:
https://ona.amsterdam/app/uploads/2023/10/Toolkit_5D_leesonderwijs.pdf.
- Merchie, E., Tuytens, M., Devos, G., & Vanderlinde, R. (2016). Evaluating teachers' professional development initiatives: towards an extended evaluative framework. *Research Papers in Education*, 33(2), 143–168. DOI: 10.1080/02671522.2016.1271003.
- Nelson, J., & Campbell, C. (2017). Evidence-informed practice in education: meanings and applications. *Educational Research*, 59(2), 127–135. DOI: 10.1080/00131881.2017.1314115.
- OECD. (2022). Who Cares about Using Education Research in Policy and Practice? Strengthening Research Engagement, Educational Research and Innovation. *OECD Publishing, Paris*.
- OECD. (2023). Who Really Cares about Using Education Research in Policy and Practice? Developing a Culture of Research Engagement. *Educational Research and Innovation*. OECD Publishing, Paris.
- OECD. (2024). The right conditions. Systemic Enablers for a Culture of Research Engagement in Education. *OECD Education Spotlight*, 9, OECD Publishing, Paris. Geraadpleegd op: https://www.oecd.org/education/ceri/Spotlight_Systemic_Conditions.pdf.
- Ros, A., & Schenke, W. (2023). *Werken aan onderwijsverbetering. evidence-informed naar een lerende organisatie in het voortgezet onderwijs ~ weten wat werkt en waarom*. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO). Geraadpleegd via: https://www.platformsamenoedonderzoeken.nl/wp-content/uploads/2023/01/leidraad_werken_aan_onderwijsverbetering_vo.pdf.
- Ros, A., & Van den Berg, L. (2015-2018). *Kennisbenutting in onderzoekende scholen*. Onderwijsonderzoek met rapportage in juli 2018. Geraadpleegd op: <https://www.nro.nl/sites/nro/files/migrate/Eindrapportage-NRO-Kennisbenutting-in-Onderzoekende-Scholen.pdf>.
- Smets, W., & Van den Brande, M. (Eds.). (2021). *Beleid voeren in onderwijs. Meer weten over (effectief) meten. Leraren als onderzoekers*. Uitgeverij Politeia nv.
- Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Krirschner, P. (2019). *Wijze lessen, 12 bouwstenen voor effectieve didactiek* (5de druk). Ten Brink Uitgevers. Geraadpleegd op: <https://thomasmore.be/sites/default/files/2023-01/Boek%20Wijze%20lessen%20-%20vijfde%20druk%202022.pdf>
- Torres, J., & Steponavičius, M. (2022). More than just a go-between: The role of intermediaries in knowledge mobilisation. *OECD Education Working Papers*, 285. OECD Publishing, Paris.
- Van den Boom-Mullenburg, E., & Vanlommel, K. (2023). *Evidence-informed veranderen in het hoger onderwijs. Een literatuurstudie vanuit een whole-systems perspectief*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.

- Van der Donk, C., & Van Lanen, B. (2015). *Praktijkonderzoek in de school*. Uitgeverij Coutinho.
- van Keulen, H., Voogt, J., van wessum, L., Cornelissen, F., & Schelfhout, W. (2015). Professionele leergemeenschappen in onderwijs en lerarenopleiding. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*. 36. 143-160.
- Van Lommel, K., Coppoolse, R., & van den Boom-Muilenburg, E. (2022). *Het belang van evidence-informed innoveren*. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO). Geraadpleegd via: <https://www.onderwijskennis.nl/kennisbank/het-belang-van-evidence-informed-innoveren>
- Van Rossum, B., Ellenbroek, L., & de Vente, P. (2020). *Sleutels voor evidence-informed werken. Een verkenning naar mechanismen die bijdragen aan duurzame onderwijsverbetering*. Platform Samen Onderzoeken. Geraadpleegd op: <https://www.platformsamensonderzoeken.nl/wp-content/uploads/2020/11/Startnotitie-Sleutels-voor-evidence-informed-werken.pdf>.
- Verbiest, E. (2012). *Professionele leergemeenschappen*. Een inleiding. Garant-Uitgevers.